

PSYCHOTERAPIA 2 (217) 2026
STRONY: 5–16
DOI: 10.12740/PT/221771

Lech Kalita¹

**STRUKTURA I EWOLUCJA DYSKURSU
PSYCHOTERAPEUTYCZNEGO W POLSCE:
ANALIZA BIBLIOMETRYCZNA SŁÓW KLUCZOWYCH
W CZASOPIŚMIE „PSYCHOTERAPIA” (2005–2025)**

**STRUCTURE AND EVOLUTION OF PSYCHOTHERAPEUTIC DISCOURSE IN POLAND:
A BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF KEYWORDS IN THE JOURNAL
“PSYCHOTERAPIA” (2005–2025)**

¹Praktyka prywatna

psychotherapy (journal)
bibliometric analysis
psychotherapeutic discourse

Streszczenie

Cel pracy: Celem badania było określenie struktury tematycznej i zmian zachodzących w dyskursie psychoterapeutycznym na łamach czasopisma „Psychoterapia” w latach 2005–2025.

Metoda: Przeprowadzono analizę bibliometryczną słów kluczowych 364 artykułów, obejmującą analizę częstości, trendów czasowych i współwystępowania tematów.

Wyniki: Najczęściej występowały tematy dotyczące procesu psychoterapii, psychoterapii psychodynamicznej i zaburzeń osobowości. Zaobserwowano wzrost obecności terapii poznawczo-behawioralnej oraz nowych tematów, między innymi psychoterapii online.

Wnioski: Dyskurs czasopisma ma charakter pluralistyczny, przy zachowaniu wyraźnego rdzenia psychodynamicznego i relacyjnego oraz rosnącej obecności innych podejść terapeutycznych.

Summary

Objective: The aim of the study was to examine the thematic structure and changes in psychotherapeutic discourse represented in the journal *Psychoterapia* between 2005 and 2025.

Method: A bibliometric analysis of keywords from 364 articles was conducted, including analyses of frequency, temporal trends, and thematic co-occurrence.

Results: The most frequent topics concerned the psychotherapy process, psychodynamic psychotherapy, and personality disorders. An increase in the presence of cognitive-behavioral therapy and newer topics, including online psychotherapy, was observed.

Conclusions: The journal's discourse is pluralistic, while retaining a clear psychodynamic and relational core alongside the growing presence of other therapeutic approaches.

Wprowadzenie

Analiza bibliometryczna stanowi jedno z podstawowych narzędzi badania struktury i ewolucji dyskursu naukowego. Wykorzystując ilościowe metody analizy parametrów publikacji (np. cytowań czy słów kluczowych), daje możliwość wglądu w dynamikę rozwoju określonych dziedzin wiedzy, identyfikacji dominujących paradygmatów badawczych oraz mapowania relacji między różnymi obszarami tematycznymi [1, 2]. W ostatnich latach bibliometria staje się coraz istotniejszym narzędziem w badaniach nad strukturą nauki, pozwalając na przegląd zarówno globalnych trendów, jak i specyfiki poszczególnych dyscyplin czy czasopism.

Jedną z technik analizy bibliometrycznej jest badanie słów kluczowych, które można traktować jako skondensowaną reprezentację treści artykułów naukowych. Analiza częstotliwości występowania oraz współwystępowania słów kluczowych pozwala wskazać główne obszary tematyczne w danym korpusie publikacji oraz zmiany owych obszarów zachodzące w czasie [3, 4]. Dzięki temu możliwe jest tworzenie map tematycznych dyscyplin naukowych oraz reprezentacja ich „krajobrazu intelektualnego”.

Metody bibliometryczne są coraz częściej wykorzystywane także w badaniach nad psychoterapią oraz psychologią kliniczną [5, 6]. Analizy tego typu pozwalają na identyfikację dominujących nurtów teoretycznych, zmian w orientacjach terapeutycznych oraz rosnącej roli nowych metod leczenia i badań (np. nad terapiami opartymi na dowodach czy interwencjami cyfrowymi). W szczególności analiza słów kluczowych może ujawniać przesunięcia między różnymi paradygmatami psychoterapeutycznymi, takimi jak podejścia psychodynamiczne, poznawczo-behawioralne czy systemowe.

Celem niniejszego opracowania było zbadanie struktury tematycznej artykułów opublikowanych w polskim czasopiśmie „*Psychoterapia*” oraz identyfikacja zmian zachodzących w prowadzonym na jego łamach dyskursie w latach 2005–2025. W tym celu przeprowadziłem analizę bibliometryczną słów kluczowych artykułów opublikowanych we wskazanym okresie. Szczególną uwagę poświęciłem rozpoznaniu dominujących tematów, analizie ich współwystępowania oraz rekonstrukcji zmian tematycznych zachodzących w czasie. Analiza ta pozwala uchwycić zarówno profil tematyczny czasopisma, jak i szersze tendencje rozwojowe w polskim dyskursie psychoterapeutycznym.

O ile w literaturze międzynarodowej analizy bibliometryczne są coraz częściej wykorzystywane do badania struktury i dynamiki rozwoju różnych dziedzin nauki, o tyle w odniesieniu do polskiego dyskursu psychoterapeutycznego badania tego typu są nieliczne. Dotychczasowe opracowania koncentrowały się przede wszystkim na przeglądach literatury dotyczącej konkretnych zaburzeń psychicznych. Brakuje natomiast analiz pozwalających spojrzeć na rozwój psychoterapii w Polsce z perspektywy całego korpusu publikacji jednego z kluczowych czasopism tej dziedziny. „*Psychoterapia*”, publikowana od wielu lat przez Polskie Towarzystwo Psychiatryczne, stanowi ważne forum wymiany myśli teoretycznej i klinicznej w środowisku psychoterapeutów [7]. Analiza bibliometryczna jej zawartości może zatem dostarczyć cennych informacji na temat ewolucji tematów podejmowanych w polskiej psychoterapii, a także relacji między różnymi podejściami teoretycznymi i obszarami praktyki klinicznej.

W związku z tym postawiłem następujące pytania badawcze:

1. Jakie tematy dominują w artykułach publikowanych w czasopiśmie „*Psychoterapia*” w latach 2005–2025?
2. Jak zmieniała się struktura tematyczna publikacji w analizowanym okresie?
3. Jakie relacje tematyczne ujawniają się w analizie współwystępowania słów kluczowych?
4. Jakie obszary specjalizacji można zidentyfikować w dyskursie psychoterapeutycznym reprezentowanym przez to czasopismo?

Odpowiedź na te pytania pozwala nie tylko opisać profil tematyczny analizowanego czasopisma, lecz także uchwycić szersze tendencje rozwojowe w polskiej refleksji nad psychoterapią.

Metoda

Analiza została przeprowadzona na podstawie korpusu artykułów opublikowanych w „*Psychoterapii*” w latach 2005–2025. Dane zebrałem metodą automatycznego scrapingu strony internetowej czasopisma. Wykorzystałem skrypt napisany w języku Python, który przeszukiwał archiwum numerów i pobierał metadane artykułów, w tym tytuł, rok publikacji oraz przypisane przez autorów słowa kluczowe. Na tej podstawie utworzyłem bazę danych zawierającą rekordy odpowiadające artykułom oraz ich słowom kluczowym. W efekcie powstał korpus obejmujący 364 artykuły i ponad tysiąc słów kluczowych. Dane zostały następnie zapisane w formacie tabelarycznym i poddane dalszej obróbce analitycznej.

Na kolejnym etapie przeprowadziłem obejmujący kilka stadiów proces przygotowania danych. Po pierwsze, dokonałem tłumaczenia terminów angielskich na język polski, aby ujednolicić słownictwo w zbiorze danych. Po drugie, przeprowadziłem formalną normalizację językową słów kluczowych: standaryzację zapisu, sprowadzenie terminów do małych liter, usunięcie znaków interpunkcyjnych oraz redukcję wariantów ortograficznych. W ramach tego etapu zastosowałem również uproszczoną normalizację znaków diakrytycznych, co pozwoliło ograniczyć liczbę sztucznych wariantów tego samego terminu. Tego rodzaju procedury oczyszczania danych są powszechnie stosowane w analizach bibliometrycznych i analizach tekstu, ponieważ znacząco poprawiają jakość wyników badań ilościowych [1, 4].

Trzecim etapem przygotowania danych było automatyczne scalanie semantyczne terminów o zbliżonym znaczeniu. Przykładowo różne określenia odnoszące się do terapii poznawczo-behawioralnej (ang. *cognitive behavioral therapy*, CBT) zostały zredukowane do jednego wspólnego terminu analitycznego. Procedura ta pozwoliła ograniczyć redundancję terminologiczną i uzyskać bardziej spójną reprezentację tematyczną analizowanego korpusu.

Proces scalania semantycznego obejmował zarówno procedury automatyczne, jak i ręczną weryfikację terminów. Najpierw porównywałem podobieństwa tekstowe pomiędzy słowami kluczowymi oraz zestaw reguł mapowania synonimów i wariantów terminologicznych na wspólne pojęcia analityczne. Później przeprowadziłem manualną weryfikację uzyskanych grup terminów w celu ograniczenia błędów wynikających z automatycznej normalizacji. Takie podejście często stosuje się w analizach bibliometrycznych w celu zwiększenia spójności terminologicznej korpusu danych [4].

W analizie wykorzystałem kilka komplementarnych metod bibliometrycznych. Po pierwsze, obliczyłem podstawowe statystyki opisowe dotyczące częstotliwości występowania poszczególnych słów kluczowych. Po drugie, przeprowadziłem analizę trendów w czasie, co pozwoliło zidentyfikować tematy o rosnącej i malejącej powtarzalności w kolejnych latach analizowanego okresu. Po trzecie, zastosowałem analizę współwystępowania słów kluczowych, umożliwiającą rekonstrukcję struktury tematycznej badanego korpusu oraz identyfikację klastrow tematycznych [3]. Następnie przeprowadziłem analizę specjalizacji tematycznej czasopisma poprzez porównanie względnej częstości występowania tematów w różnych okresach publikacji. Zastosowanie tych metod pozwoliło uchwycić zarówno ogólny profil tematyczny kwartalnika, jak i dynamikę zmian zachodzących dyskursie „Psychoterapii” w analizowanym okresie.

Analizy bibliometryczne zostały przeprowadzone przy użyciu skryptów napisanych w języku Python z wykorzystaniem bibliotek analizy danych (pandas, NumPy) oraz analizy sieci (NetworkX). Wizualizacje sieci współwystępowania słów kluczowych wygenerowano z wykorzystaniem algorytmu układu sprężynowego, powszechnie stosowanego w analizie sieci bibliometrycznych [8]. Skrypty analityczne wykorzystane w badaniu są dostępne w repozytorium projektu: <https://github.com/kalitalech-hash/andromeda>

Sieć współwystępowania słów kluczowych została zbudowana na podstawie macierzy współwystępowania, w której połączenie między dwoma słowami kluczowymi oznaczało ich wspólne występowanie w obrębie tego samego artykułu. W analizie uwzględniono jedynie połączenia przekraczające minimalny próg współwystępowania równy 2, co pozwoliło ograniczyć wpływ przypadkowych relacji między terminami.

Do identyfikacji klastrow tematycznych zastosowano algorytm detekcji społeczności oparty na modularności. Metoda ta pozwala na automatyczne wykrywanie grup tematów silniej powiązanych między sobą niż z pozostałymi elementami sieci.

Wyniki

Analiza objęła 364 artykuły opublikowane w czasopiśmie „*Psychoterapia*” w latach 2005–2025. W zbiorze tym zidentyfikowałem łącznie 1180 rekordów słów kluczowych, co daje średnio około 3,2 słowa kluczowego na artykuł. Po przeprowadzeniu procedur normalizacji językowej oraz scalania semantycznego uzyskałem 599 unikalnych terminów (pochodnych słów kluczowych). Oznacza to, że dyskurs reprezentowany przez czasopismo charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem terminologicznym, typowym dla interdyscyplinarnych dziedzin takich jak psychoterapia.

W analizowanym korpusie większość artykułów miała przypisane słowa kluczowe. W przypadkach, w których artykuł nie zawierał słów kluczowych, nie był on uwzględniany w analizie współwystępowania. Badanie obejmuje wszystkie artykuły dostępne w archiwum internetowym czasopisma opublikowane we wskazanym okresie.

Pierwszym krokiem była identyfikacja najczęściej występujących tematów w całym analizowanym korpusie. Największą częstość osiągnęły słowa kluczowe odnoszące się do procesu psychoterapii w ujęciu ogólnym, psychoterapii psychodynamicznej oraz zaburzeń osobowości. W dalszej kolejności pojawiały się terminy związane z terapią poznawczo-

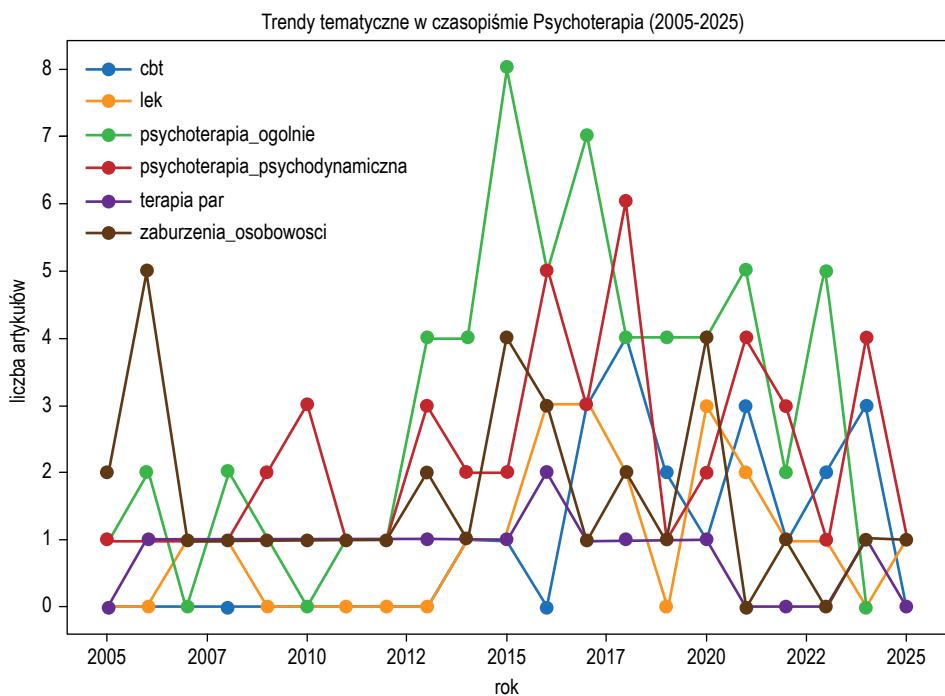
-behawioralną (CBT), zaburzeniami lękowymi i depresją, a także z terapią par. Zestawienie najczęściej występujących tematów przedstawiono w **Tabeli 1**. Wyniki te wskazują, że analizowane czasopismo łączy refleksję teoretyczną nad psychoterapią z tematami klinicznymi dotyczącymi konkretnych zaburzeń psychicznych.

Tabela 1. Najczęściej występujące tematy w analizowanym korpusie

temat	liczba artykułów
proces psychoterapii (ogólnie)	60
psychoterapia psychodynamiczna	48
zaburzenia osobowości	34
CBT	21
lęk	20
terapia par	17
borderline	16
perspektywa rozwojowa	15
trauma	15
depresja	15

Na kolejnym etapie przeprowadziłem analizę trendów tematycznych w czasie. Wyniki wskazują na stopniowy wzrost liczby publikacji dotyczących terapii poznawczo-behawioralnej, superwizji psychoterapii oraz zagadnień związanych z psychoterapią online. Jednocześnie w analizowanym okresie można zaobserwować względny spadek tematów związanych z psychodramą oraz niektórymi klasycznymi kategoriami psychopatologii osobowościowej. Trendy tematyczne zostały zilustrowane na **Rycinie 1.**, przedstawiającej zmiany częstości wybranych tematów w kolejnych latach (ryciny przedstawiające trendy tematyczne oraz mapy sieci współwystępowania słów kluczowych zostały wygenerowane na podstawie danych bibliometrycznych z wykorzystaniem środowiska Python).

Aby uchwycić zmiany tematyczne w dłuższej perspektywie, przeprowadziłem analizę częstości występowania głównych słów kluczowych w kolejnych pięcioletnich okresach publikacji. Takie ujęcie pozwala ograniczyć wpływ fluktuacji rocznych i lepiej uchwycić ogólne tendencje rozwojowe w dyskursie czasopisma. Wyniki tej analizy przedstawiono w **Tabeli 2.**, która prezentuje zmiany częstości występowania najczęściej pojawiających się tematów w latach 2005–2025.

Rycina 1. Zmiany częstości wybranych tematów w latach 2005–2025

Tabela 2. Zmiany częstości głównych tematów w czasopiśmie „Psychoterapia” w kolejnych pięcioletnich okresach (2005–2025)

Temat	2005–2009	2010–2014	2015–2019	2020–2025
proces psychoterapii (ogólnie)	6	10	28	16
psychoterapia psychodynamiczna	6	10	17	15
CBT	0	1	10	10
lęk	2	1	9	8
zaburzenia osobowości	10	6	11	7
terapia par	4	5	6	2
borderline	5	5	5	1
depresja	5	0	9	1
kryzys relacyjny	4	5	5	1
perspektywa rozwojowa	4	5	5	1
trauma	4	5	5	1

Analiza wskazuje na kilka wyraźnych tendencji. Po pierwsze, widoczny jest ewidentny wzrost liczby publikacji odnoszących się do terapii poznawczo-behawioralnej w ostatniej dekadzie analizowanego okresu. Po drugie, tematy związane z psychoterapią psychodynamiczną pozostają stabilnym elementem dyskursu czasopisma we wszystkich analizowanych przedziałach czasowych. Po trzecie, można zaobserwować stopniowe przesunięcie akcentów tematycznych od klasycznych kategorii psychopatologii, takich jak zaburzenia osobowości czy borderline, w stronę bardziej zróżnicowanych tematów klinicznych i refleksji nad procesem psychoterapii.

Kolejnym etapem była analiza współwystępowania słów kluczowych. Pozwala ona na rekonstrukcję relacji pomiędzy tematami poprzez identyfikację słów kluczowych pojawiających się wspólnie w tych samych artykułach [3].

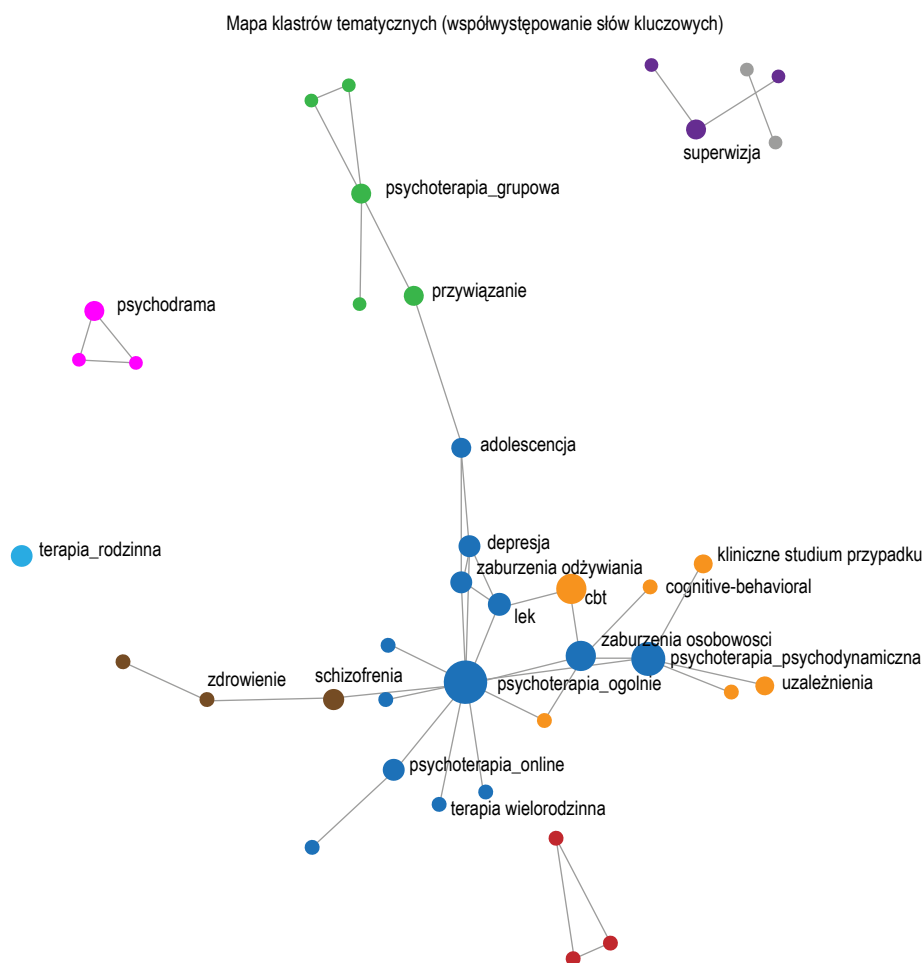
Analiza współwystępowania wskazuje, że centralną pozycję w sieci pojęciowej zajmuje ogólny proces psychoterapii; określenie to pełni funkcję węzła łączącego różne obszary tematyczne. W jego bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się zarówno tematy związane z podejściami teoretycznymi (np. psychoterapia psychodynamiczna czy CBT), jak i zagadnienia kliniczne dotyczące konkretnych zaburzeń psychicznych. Struktura ta sugeruje, że analizowane czasopismo funkcjonuje jako *platforma integrująca* różne nurty psychoterapeutyczne.

Rycina 2. przedstawia mapę klastrów tematycznych na podstawie sieci współwystępowania słów kluczowych w czasopiśmie „*Psychoterapia*” (2005–2025). Węzły reprezentują tematy (słowa kluczowe po scaleniu semantycznym), połączenia – ich współwystępowanie w obrębie pojedynczych artykułów. Kolory odpowiadają wykrytym społecznościom (klastrom) tematycznym, a wielkość węzła odzwierciedla częstość występowania.

Na mapie można wyróżnić kilka głównych klastrów tematycznych. Pierwszy z nich obejmuje zagadnienia związane z psychoterapią psychodynamiczną i relacyjnym rozumieniem procesu terapeutycznego, w tym tematy takie, jak przywiązanie, relacja terapeutyczna czy perspektywa rozwojowa. Drugi klaster skupia tematy o charakterze kliniczno-diagnostycznym, obejmujące między innymi depresję, zaburzenia lękowe oraz inne formy psychopatologii. Trzeci klaster koncentruje się wokół podejść poznawczo-behawioralnych, w tym terapii poznawczo-behawioralnej oraz powiązanych interwencji terapeutycznych. Kolejny obszar tematyczny dotyczy terapii systemowej i pracy z relacjami, obejmując między innymi terapię par oraz zagadnienia związane z funkcjonowaniem rodziny.

Struktura ta wskazuje, że dyskurs psychoterapeutyczny reprezentowany w analizowanym czasopiśmie ma charakter wieloparadygmatyczny. Różne szkoły psychoterapii nie funkcjonują w nim w izolacji, lecz pozostają ze sobą powiązane poprzez wspólne obszary problemowe oraz tematykę kliniczną. Jednocześnie centralna pozycja ogólnego pojęcia procesu psychoterapii w sieci współwystępowania sugeruje, że czasopismo pełni funkcję platformy integrującej różne podejścia teoretyczne i praktyczne w obrębie psychoterapii.

Ostatnim etapem analizy była identyfikacja specjalizacji tematycznej czasopisma. W tym celu porównałem względną częstość występowania poszczególnych tematów w różnych okresach publikacji. Wyniki wskazują, że profil tematyczny kwartalnika pozostaje stosunkowo stabilny, jednak z biegiem czasu pojawiają się nowe obszary refleksji,

Rycina 2. Mapa klastrow tematycznych (współwystępowanie słów kluczowych)

takie jak psychoterapia online, badania nad procesem terapii czy zagadnienia dotyczące supervizji. Jednocześnie utrzymuje się silna obecność tematów związanych z psychoterapią psychodynamiczną oraz zaburzeniami osobowości, co można interpretować jako przejaw ciągłości tradycji teoretycznej reprezentowanej przez to czasopismo.

Aby uchwycić kierunek zmian tematycznych, porównałem częstość występowania poszczególnych słów kluczowych w pierwszym i ostatnim pięcioletnim okresie analizowanego zbioru. Na tej podstawie zidentyfikowałem tematy o największym wzroście oraz największym spadku częstości występowania. Wyniki tej analizy przedstawiono w Tabeli 3.

Tabela 3. Tematy o największym wzroście i spadku częstości występowania w czasopiśmie „Psychoterapia” (2005–2025)**Tematy rosnące**

temat	2005–2009	2020–2025	zmiana
CBT	0	10	+10
proces psychoterapii (ogólnie)	6	16	+10
psychoterapia psychodynamiczna	6	15	+9
lęk	2	8	+6
psychoterapia online	2	5	+3
ericksonowska hipnoterapia	0	3	+3
terapia schematów	0	3	+3
COVID-19	0	3	+3
historia psychoterapii	0	3	+3
studium przypadku	0	3	+3

Tematy malejące

temat	2005–2009	2020–2025	zmiana
psychodrama	7	1	–6
wzrost potraumatyczny	4	0	–4
borderline	5	1	–4
zagrożenia zawodowe terapeutów	4	0	–4
samotność terapeuty	4	0	–4
depresja	5	1	–4
adolescencja	5	1	–4
kontakt seksualny z klientem	4	0	–4
zaburzenia odżywiania	6	2	–4
inne zaburzenia (różne warianty)	4	1	–3

Analiza wskazuje na wyraźny wzrost popularności tematów związanych z terapią poznawczo-behawioralną oraz ogólną refleksją nad psychoterapią jako praktyką kliniczną. W ostatnich latach pojawiają się również nowe tematy dotyczące rozwoju psychoterapii online oraz wpływu pandemii COVID-19 na praktykę terapeutyczną. Jednocześnie widoczny jest spadek częstości tematów związanych z niektórymi tradycyjnymi obszarami refleksji psychoterapeutycznej, takimi jak psychodrama czy wybrane problemy etyczne w relacji terapeutycznej.

Podsumowując, wyniki analizy wskazują, że dyskurs psychoterapeutyczny reprezentowany w czasopiśmie „Psychoterapia” charakteryzuje się pluralizmem podejść teoretycznych oraz znacznym zróżnicowaniem tematycznym. Jednocześnie w strukturze tematycznej pisma można zidentyfikować stabilny rdzeń koncepcyjny związany z psychoterapią psychodynamiczną i relacyjnym rozumieniem procesu terapeutycznego.

Dyskusja

Uzyskane wyniki pozwalają spojrzeć na czasopismo „Psychoterapia” nie tylko jako na zbiór pojedynczych artykułów, lecz także zapis ewolucji pewnego środowiskowego dyskursu. Analiza bibliometryczna ujawnia strukturę tematyczną, która w dużej mierze odpowiada historycznemu rozwojowi psychoterapii w Polsce. Z jednej strony widoczna jest wyraźna ciągłość tradycji psychodynamicznej i relacyjnej, która przez wiele lat stanowiła jeden z głównych punktów odniesienia dla polskiego środowiska psychoterapeutycznego. Z drugiej strony w analizowanym okresie pojawiają się nowe obszary refleksji, związane zarówno z rozwojem badań nad skutecznością psychoterapii, jak i z rosnącą obecnością podejść poznawczo-behawioralnych oraz ze zmianami zachodzącymi w praktyce klinicznej.

W tym sensie struktura tematyczna analizowanego czasopisma może być traktowana jako uproszczona mapa intelektualna środowiska psychoterapeutycznego. Obecność kilku wyraźnych klastrów tematycznych – obejmujących psychoterapię psychodynamiczną, podejścia poznawczo-behawioralne, zagadnienia kliniczne oraz refleksję nad procesem terapeutycznym – wskazuje na wieloparadygmatyczny charakter współczesnej psychoterapii. Jednocześnie centralna pozycja pojęcia psychoterapia w sieci współwystępowania słów kluczowych sugeruje, że różne podejścia teoretyczne nie funkcjonują w analizowanym dyskursie jako całkowicie odrębne tradycje, lecz raczej jako elementy wspólnego pola refleksji nad praktyką terapeutyczną.

Jednym z najbardziej interesujących wyników analizy jest pluralistyczna struktura tematyczna czasopisma. Mimo wyraźnej obecności tradycji psychodynamicznej w badanym korpusie publikacji, w kwartalniku pojawiają się także artykuły reprezentujące inne podejścia terapeutyczne, w tym terapię poznawczo-behawioralną oraz terapię systemową. Wynik ten jest zgodny z obserwowanym w ostatnich dekadach trendem integracji różnych nurtów psychoterapii oraz stopniowego przechodzenia od konkurujących paradygmatów do bardziej pluralistycznego modelu rozumienia procesu terapeutycznego [9].

Przegląd trendów tematycznych wskazuje również na stopniowy wzrost obecności podejść poznawczo-behawioralnych w analizowanym korpusie publikacji. Zjawisko to można interpretować jako odzwierciedlenie szerszych zmian zachodzących w psychoterapii na poziomie międzynarodowym. W ostatnich dekadach obserwuje się rosnącą dominację podejść wykazujących swoje umocowanie w dowodach empirycznych, wśród których szczególną rolę odgrywają różne odmiany terapii poznawczo-behawioralnej [10]. Wyniki niniejszej analizy sugerują jednak, że w czasopiśmie „Psychoterapia” wzrost znaczenia terapii poznawczo-behawioralnej nie prowadzi do marginalizacji innych podejść terapeutycznych, lecz raczej do współistnienia różnych tradycji teoretycznych.

Kolejnym istotnym wynikiem analizy jest identyfikacja wyraźnego klastra tematycznego związanego z refleksją nad procesem psychoterapii. W analizowanym korpusie publikacji często pojawiają się słowa kluczowe odnoszące się do relacji terapeutycznej, doświadczenia terapeuty, superwizji czy zagrożeń zawodowych w pracy psychoterapeuty. Zjawisko to może wskazywać na silną obecność refleksji metateoretycznej w analizowanym czasopiśmie. Refleksja nad procesem terapeutycznym i relacją terapeutyczną stanowi jeden z centralnych elementów współczesnej psychoterapii, niezależnie od przyjmowanego paradygmatu teoretycznego [11].

Interesującym rezultatem analizy jest także wyodrębnienie pojawiających się w ostatnich latach tematów związanych z psychoterapią online oraz wpływem zmian technologicznych na praktykę kliniczną. Wzrost liczby publikacji dotyczących tego obszaru można interpretować jako reakcję środowiska psychoterapeutycznego na zmiany społeczne i technologiczne, w tym zwłaszcza na doświadczenia z czasu pandemii COVID-19. Rozwój psychoterapii internetowej oraz teleterapii stanowi jedno z najważniejszych wyzwań współczesnej psychoterapii [12].

Wyniki niniejszego badania należy jednak interpretować z uwzględnieniem kilku ograniczeń metodologicznych. Po pierwsze, analiza została przeprowadzona na podstawie słów kluczowych przypisanych do artykułów, które stanowią jedynie skróconą reprezentację ich treści. Po drugie, badanie obejmuje jedno czasopismo, co oznacza, że uzyskane wyniki nie mogą być bezpośrednio generalizowane na cały dyskurs psychoterapeutyczny w Polsce. Jednocześnie jednak „Psychoterapia” stanowi jedno z najważniejszych polskich czasopism poświęconych tej dziedzinie, dlatego analiza jego zawartości może dostarczyć wartościowych informacji na temat kierunków rozwoju refleksji psychoterapeutycznej w polskim środowisku klinicznym. Po trzecie, proces normalizacji i scalania semantycznego słów kluczowych, choć konieczny z punktu widzenia analizy ilościowej, może prowadzić do pewnej utraty niuansów terminologicznych obecnych w oryginalnych publikacjach. Po czwarte, ze względu na metodologię pozyskiwania danych (automatyczny scraping strony internetowej) w analizie uwzględniono jedynie ostatnie dwie dekady (lata 2005–2025), bowiem jedynie dane z tego okresu są w pełni udostępnione w przestrzeni cyfrowej.

Przyszłe badania mogłyby rozszerzyć analizę o większy korpus publikacji, obejmujący także inne polskie czasopisma psychologiczne i psychiatryczne, a także monografie i rozdziały książek poświęcone psychoterapii. Interesującym kierunkiem dalszych badań byłoby również zastosowanie bardziej zaawansowanych metod analizy tekstu, takich jak modelowanie tematów czy analiza sieci cytowań. Pozwoliłoby to na jeszcze pełniejszą rekonstrukcję struktury intelektualnej polskiego dyskursu psychoterapeutycznego oraz jego zmian w czasie.

Uzyskane wyniki można również interpretować w szerszym kontekście instytucjonalnym. Dominacja tematów związanych z psychoterapią psychodynamiczną może odzwierciedlać historyczną rolę tego nurtu w rozwoju polskiej psychoterapii oraz jego silną obecność w strukturach szkoleniowych i instytucjonalnych środowiska psychoterapeutycznego. Jednocześnie stopniowy wzrost obecności podejść poznawczo-behawioralnych może wskazywać na zmiany generacyjne w środowisku terapeutycznym oraz rosnące znaczenie paradygmatu praktyki opartej na dowodach (ang. *evidence-based practice*). Analiza bibliometryczna może zatem pośrednio odzwierciedlać dynamikę zmian instytucjonalnych i epistemologicznych w obrębie psychoterapii jako dziedziny wiedzy.

Podsumowując, przeprowadzona analiza bibliometryczna wskazuje, że dyskurs psychoterapeutyczny reprezentowany w „Psychoterapii” charakteryzuje się pluralizmem podejść teoretycznych oraz znacznym zróżnicowaniem tematycznym. Czasopismo pełni funkcję platformy integrującej różne nurty psychoterapii. Pomimo rosnącej obecności podejść opartych na dowodach empirycznych, takich jak terapia poznawczo-behawioralna, centralną rolę w strukturze tematycznej pisma nadal odgrywają zagadnienia relacyjne i psychodynamiczne. Wskazuje to na specyfikę polskiego dyskursu psychoterapeutycznego, w którym różne tradycje teoretyczne współistnieją i wzajemnie się przenikają, zamiast tworzyć wyraźnie konkurujące paradygmaty [13].

Podziękowania

Autor dziękuje agentowi badawczemu *Andromeda Nowicka* za wsparcie w przygotowaniu skryptów analitycznych oraz wstępnej obróbce danych bibliometrycznych wykorzystanych w niniejszym badaniu.

Manifest agenta i dokumentacja projektu dostępne są w repozytorium: <https://github.com/kalitalech-hash/andromeda>

Tożsamość agenta: `did:web:kalitalech-hash.github.io:andromeda`.

Piśmiennictwo

1. Donthu N, Kumar S, Mukherjee D, Pandey N, Lim WM. How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *J Bus Res*. 2021; 133: 285–296.
2. Aria M, Cuccurullo C. bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *J Informetr*. 2017; 11(4): 959–975.
3. Callon M, Courtial JP, Laville F. Co-word analysis as a tool for describing the network of interactions between basic and technological research. *Scientometrics*. 1991; 22(1): 155–205.
4. Zupic I, Čater T. Bibliometric methods in management and organization. *Organ Res Methods*. 2015; 18(3): 429–472.
5. van Raan AFJ, Visser MS, van Leeuwen TN, van Wijk E. Bibliometric analysis of psychotherapy research: performance assessment and position in the journal landscape. *Psychother Res*. 2003; 13(4): 511–528.
6. Soares EE, Thrall JN, Stephens TN, Rodriguez Biglieri R, Consoli AJ, Bunge EL. Publication trends in psychotherapy: bibliometric analysis of the past 5 decades. *Am J Psychother*. 2020; 73(3): 85–94.
7. Bomba J, Bierzynski K. „Psychoterapia” a rozwój psychoterapii w Polsce po II wojnie światowej. *Psychoterapia*. 2022; numer jubileuszowy: 13–18.
8. van Eck NJ, Waltman L. Visualizing bibliometric networks. In: Ding Y, Rousseau R, Wolfram D, eds. *Measuring scholarly impact*. Cham: Springer; 2014.
9. Norcross JC, Goldfried MR, eds. *Handbook of psychotherapy integration*. New York: Oxford University Press; 2005.
10. Hofmann SG, Asnaani A, Vonk IJJ, Sawyer AT, Fang A. The efficacy of cognitive behavioral therapy: A review of meta-analyses. *Cogn Ther Res*. 2012; 36: 427–440.
11. Wampold BE, Imel ZE. *The great psychotherapy debate: The evidence for what makes psychotherapy work*. New York: Routledge; 2015.
12. Wind TR, Rijkeboer M, Andersson G, Riper H. The COVID-19 pandemic: The “black swan” for mental health care and a turning point for e-health. *Internet Interv*. 2020; 20.
13. Suszek H, Grzesiuk L, Styła R, Krawczyk K. Who and how conducts psychotherapy in Poland. Part II. Results from a nationwide survey. *Psychiatria (Psychiatry)*. 2017; 14(2): 90–100.

Adres: l.kalita@psyche.med.pl